

VYJÁDŘENÍ KONZULTANTA K DIPLOMOVÉ (MAGISTERSKÉ) PRÁCI

OSKARA BÁBKA

MOTIVACE K PSANÍ

Bábkova předchozí (bakalářská) práce se týkala režie, ale můj – tehdy oponentský – posudek už v roce 2014 spatřoval Oskarovu perspektivu v autorství, dokonce v onom „klasickém“ dramatickém autorství, v psaní textů pro činoherní divadlo, případně pro hraný film. Jestliže se tedy Bábek po dvou letech rozhodl věnovat svou magisterskou práci motivaci k psaní, nepřekvapilo mě to, ale potěšilo: zdá se mi, že tím učinil další krok k sobě samému.

Příležitost mu k tomu poskytl semestr na Akademii divadla, rozhlasu, filmu a televize v Lublani, přesněji tamní seminář Základy dramatického psaní a scenáristiky, vedený Žaninou Mirčevskou – a zkušenost s „podobným“, totiž zcela protichůdným seminářem autorského čtení na katedře autorské tvorby v Praze. Lublaňský seminář, pokud si jej podle Bábkova popisu představuji správně, je přesně dávkovaný systém instrukcí a cvičení, který má každého z účastníků naučit vše, co je třeba k autorské existenci v existenčním, tedy technickém či řemeslném smyslu slova. Oproti tomu pražský seminář žádné instrukce či cvičení nenabízí, dává svým účastníkům pouze možnost nahlas přečíst, co potichu napsali, a dozvědět se, jak tomu porozuměli posluchači. Autorství je tu tedy chápáno nikoli v existenčním, ale spíš v existenciálním smyslu, ne jako součet získaných dovedností, ale (řekněme) jako projev utvářející se osobnosti, jako hledání osobního tématu a způsobu, jak je vyjádřit.

Oskar Bábek měl od začátku sklon chápat ty dva semináře jako exemplární případy dvojího přístupu k autorské tvorbě: ten lublaňský mu znamená psaní „zvenčí“, ten pražský psaní „zevnitř“, přičemž to druhé cítí jako sobě přiměřenější.

Upřímně řečeno, považuji toto dělení za typický příklad pseudoproblému. Autor, který jen uplatňuje naučené dovednosti, je právě tak politováníhodný jako autor, který by „se“ rád vyjádřil, ale nedostává se mu slov a gramatiky. Snažil jsem se tedy diplomanta upozorňovat, že přesvědčivý autorský projev může postupovat zvenčí dovnitř stejně oprávněně jako zevnitř navenek; podstatné je, aby pro svůj životní pocit našel srozumitelnou řeč a (nebo) aby za svá slova ručil vnitřní autenticitou. Což se vůbec nevylučuje s faktem, že pro Oskara Bábka je v tuto chvíli (a třeba i navždy) schůdnější – neboť

neodolatelnější, víc motivující – cesta počínající lákavým nápadem než cesta počínající formálním zadáním.

Podstatnější mi připadá, že dramatické texty, které Bábek v posledních letech píše, svědčí přinejmenším o třech schopnostech pro dramatika nepostradatelných. První je smysl pro dramatickou situaci v elementárním, „aristotelovském“ významu (*Zjistil jsem, že se mi s takto ohraničenou a jistým způsobem omezenou situací pracuje dobře. Postavy nemohou nikam utéct a jsou nuceny potýkat se s ní pro sebe nezvyklým způsobem*, píše Bábek na str. 27 a jeho nedávné hry to potvrzují). Druhou schopností je jeho jemný sluch pro to, jak „se mluví“, jak se člověk svou řečí bezděčně, ale zřetelně charakterizuje (za příklad tu může posloužit téměř jakýkoli dialog z Bábkových posledních her, třeba i ten, ježž sám cituje na str. 35-37). A třetí schopnost cítím v něčem, co může vypadat jako neschopnost: v autorově neochotě aranžovat efektní aktšlus, předjímat konec – a s ním i smysl – hry dřív, než se vynoří sám. (*Jiná divačka mi po jedné repríze /.../ řekla, že je vidět, že jsem nevěděl, „jak to ukončit“. Má vlastně pravdu. Jsem pyšný na to, jaká situace mě napadla /.../. Ale co dál? Co může z takové situace vyvstat? Určitě mnoho, ale nic, co by mě uspokojilo. Proto jako autor říkám: končíme, dál už hra nepokračuje. Str. 32*)

Ta třetí schopnost, tedy trpělivost vůči „rozuzlení“ je pro mne zatím nejpřesvědčivějším argumentem pro Bábekovo psaní zevnitř. A je to taky nejspolehlivější prostředek, jímž se dá předejít té obávané ztrátě zájmu o texty, které už „dal z ruky“: otázka, co znamenají, kam míří, jak (a kdy) dopadnou, co chtějí říct (i samotnému autorovi), v nich přece pořád trvá.

Jistěže práci doporučuji k obhajobě.

5. ledna 2017

Prof. Přemysl Rut